

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE
GİRESUN'DA DİNİ VE KÜLTÜREL HAYAT
SEMPOZYUMU-I

(25-27 Ekim 2013)

BİLDİRİLER
I

(SALON-A/B)

EDİTÖR
MEHMET FATSA

GİRESUN İL ÖZEL İDARESİ KÜLTÜR SERİSİ-2

Mustafa ÇAKMAK*

SÜLEYMAN EFENDİ CEMAATİNİN GİRESUN DİNÎ HAYATINDAKİ YERİ

Giriş

Bu tebliğin amacı, Türkiye'deki cemaatlerin ülkenin dini hayatına katkıları bağlamında Süleyman Efendi cemaatinin kısa tarihi ve faaliyet alanları ile Giresun şehrinin dini hayatındaki yeri meselesini irdelemektir. Bilindiği üzere Türkiye'de dini hayat ve din eğitimi cumhuriyetin belli dönemlerinde çok ciddi sıkıntılar yaşamıştır. Zira medreselerin, tekke ve zaviyelerin kapatılması yüzyıllardır süren bir geleneğin sonu anlamına gelmektedir. İşte böyle bir ortamda cemaatlerin filizlendiğini görmekteyiz. Özellikle Sait Nursi ve Süleyman Efendi gibi bilinç sahibi insanlar ülkenin yaşadığı bu zor günlerde önemli misyonlar yüklenmişlerdir. "Süleymancılık" olarak isimlendirilen bu cemaat 1940'lı yıllardan günümüze hem Türkiye'de hem de dünyada sistemli bir faaliyet sürdürmektedir. Dolayısıyla günümüz dini hayatına katkıları görmezden gelinemez. Bu açıdan da incelenmeye değer bir konudur.

Tebliğin konusu olan cemaat incelenirken Süleyman efendinin yaşadığı hayatın önemli olduğu düşünülüp hocanın hayatına dair bilgiler paylaşılmıştır. Zira cemaatin hâlâ Süleyman efendinin yerleştirmiş olduğu felsefeye uygun bir faaliyet düzeni söz konusudur. Bu felsefe mümkün olduğunca fazla sayıda insana ulaşım onların Ehli Sünnet çizgisinde temel bir din eğitimi almasını sağlamaktır. Bu felsefe Süleyman Efendi'nin kitap yazmak yerine öğrenci yetiştirmeyi tercih etmesinde kendini açık bir şekilde yansıtmıştır.

Cemaatin özellikle Giresun'daki faaliyetleri tebliğin aslında sınırlarını da belirlemektedir. Cemaatin Giresun'daki tarihi 1958'lere kadar uzanmaktadır. Bu açıdan cemaat Giresun'da birçok cemaat ve sivil toplum kuruluşundan çok daha eski bir tarihe sahiptir. Ayrıca Giresun, cemaatin bugün Karadeniz'de en yoğun faaliyet gösterdiği şehirlerin başında gelmektedir. Bu yönüyle araştırmaya değer bir niteliğe sahiptir. Tebliğimiz, cemaate dair genel bilgiler verdikten sonra Giresun'daki faaliyetler ile ilgili değerlendirmeler yapmayı tercih etmiştir. Cemaatin Giresun'daki etkinliklerine dair bilgiler cemaatin mensuplardan ve cemaate dair bazı kişisel gözlemlerden edinilmiş bilgilerdir. Bu tebliğin doğasından kaynaklanan belli sınırlılıkları söz konusudur. Bu nedenle cemaatin genel felsefesi ve tarihi geçmişi belki başka bir tebliğin konusu olarak daha ayrıntılı irdelenebilir. Yine daha geniş bir perspektiften hareket ederek cemaatin siyasetle veya tasavvufla ilişkisini konu alan ayrı araştırma konuları belirlenebilir.

Türkiye'de din eğitimi ve onun dini hayata dönük etkisi hep tartışıla gelen bir mesele olmuştur. Özellikle Osmanlı'nın yıkılıp yeni cumhuriyetin kuruluşu ile birlikte din-devlet, din-birey, din-toplum ilişkileri yeni bir form kazanmıştır. Tevhid-i Tedrisat Kanununun çıkarılması, ayrıca tekke ve zaviyelerle birlikte bazı vakıfların kapatılması bu topraklarda yüzyıllardır süren dini eğitim ve dini hayatın yeniden şekil-

* Yrd. Doç. Dr. / Giresun Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi

lenmesi zorunluluğunu beraberinde getirmiştir. Kabul etmek gerekir ki, dini hayatı organize etmek amacıyla kurulan Diyanet İşleri Başkanlığı Cumhuriyet dönemi boyunca Türkiye'deki dini hayatın bütünüyle yönlendiricisi ve belirleyicisi olamamıştır. Son dönemlere kadar sayıları sınırlı olan ilahiyat fakültelerinin halkla kurduğu ilişki biçimi ise ayrıca irdelenmeye değerdir. Dahası, sağlıklı bir din eğitimi ve özgür bir dini yaşam ile ilgili olarak Cumhuriyet Türkiye'sinin bazı dönemlerinin bize hiç de iç açıcı örnekler sunmadığı aşikârdır. Bu nedenlerle sivil toplum kuruluşu olarak da nitelendirilebilecek olan cemaatlerin ülkenin dini hayatındaki etkisi kaçınılmaz olarak artmıştır. Nitekim halkın dini öğrenme ve yaşama arzusu zor da olsa bir şekilde kendine alan açmış ve bu alan da cemaatler tarafından doldurmuştur.

Bugün Türkiye'de yirmiden fazla cemaatten bahsedilmektedir. Konsensus araştırma şirketinin 2011 yılında yaptığı "Türkiye'deki Cemaatler" başlıklı araştırmasında Süleyman Efendi Cemaatinin Türkiye'de çeşitli cemaatlere mensup insanlar içinde Fethullah Gülen cemaatinden sonra en kalabalık ikinci cemaat olduğu görülmüştür.¹ Bu nedenle Türkiye'deki dini hayatın son 50-60 yılına çok ciddi katkıları olmuş bu cemaat irdelenmeye değerdir. Tebliğimizde öncelikle cemaatin nasıl ortaya çıktığı ve cemaate ismini veren Süleyman Hilmi Tunahan Efendi'nin nasıl bir kişilik olduğu üzerinde durulacak, sonrasında ise cemaatin Giresun'daki tarihi ve faaliyetleri hakkında değerlendirmeler yapılacaktır.

Süleyman Efendi ve Cemaatin Ortaya Çıkışı

Süleyman Efendi 1888 (H.1306) yılında Bulgaristan sınırları içinde bulunan Silistre'de (Ferhatlar köyünde) dünyaya gelmiştir. Önce Silistre Rüşdiye Mektebine giden hoca sonra babasının da müderrislik yaptığı Silistre Satırlı Medresesinden mezun olmuş, bu mezuniyet sonrası ise babasının da teşvikiyle İstanbul'a gelmiştir. Fakat bu gelişin tarihi kesin olarak belli değildir.² Eğitimine Fatih Medresesinde (Sahn-ı Seman) devam eden Süleyman Efendi, dönemin önemli âlimlerinden kabul edilen Dersiam³ Bafıralı Ahmet Hamdi Efendi'nin talebesi olur. Alet ilimleri denen "nahiv, sarf, belagat, mantık, vaz-ı cedel" ile yüksek ilimler denen "usul-ı tefsir, usul-ı hadis, usul-ı fıkıh" gibi dersleri başarı tamamlayarak 28 yaşında icazet almıştır.⁴ 1916 yılında eski adı "Medreset'ül-Mütehassısın" olan Süleymaniye Medresesine girmiş, bugünkü ifadesiyle doktora dersleri veren okulda üç yıl eğitim görmüş ve 1919 yılında birincilikle mezun olarak Tefsir ve Hadis alanında 'Dersiam' sıfatını kazanmıştır.⁵ Ayrıca babasının muhalefetine rağmen⁶ bugünün hukuk fakültesinin muadili olan "Medreset'ül Kuzat"ı da tamamlamış fakat hiçbir zaman kadınlık veya hâkimlik yapmamıştır.⁷

Süleyman Efendi, 1920 yılından 1924 Tevhidi Tedrisat Kanunu çıkana kadar "Dar'ül Hilafeti'ül Aliyye Medresesi"nin birinci kısmı olan "İbtida-i Haric Medresesinde" Türkçe ve Sarf-ı Arabi dersi müderrisliği yapmıştır. Tevhidi Tedrisat Kanunu ile birlikte "İbtida-i Haric Medreseleri" İmam Hatip mektebine dönüştürülürken sayıları 500 civarında olan 'Dersiam'ların müderrislik görevine son verilerek onlara imamlık, vaizlik veya emeklilik gibi seçenekler sunulmuştur.⁸ Süleyman Efendi de kadrosuyla birlikte bu yeni mekteplere aktarılmıştır. Fakat hoca kendi isteğiyle İmam Hatip mektebinde kötü amaçlara hizmet etme endişesiyle görev yapmak istememiş, dersiamlık uhdesinde kalmak kaydıyla görevinden ayrılmıştır. Sonrasında kendisine 'Dersiam' sıfatıyla uzun süre İstanbul'da Şehzadebaşı, Yenicami, Piyalepaşa ve Sultanahmet camilerinde vaizlik yapmıştır.⁹

Süleyman Efendi'nin en büyük talihsizliği eğitimini başarı ile tamamladıktan sonra edindiği bilgi ve

1 <http://www.konsensus.com.tr/ArxivIMG/Editor/Resimler/06.22.2011-2.jpg> (Erişim: 24 Ağustos 2013)

2 Ahmet Akgündüz, Silistre'li Süleyman Hilmi Tunahan, İstanbul 1997, s.20.

3 Bugünün üniversite öğretim üyesi (Profesör).

4 Akgündüz, a.g.e, s.21.

5 Mustafa Özdamar, Üstaz Süleyman Hilmi Tunahan, İstanbul 2012, s.166.

6 Babası haberi aldığındaki cevabı şöyledir: " Süleyman! Ben seni Cehennem'e göndermek için İstanbul'a göndermedim."

7 Akgündüz, a.g.e, s.41.

8 Özdamar, a.g.e, s.167.

9 Akgündüz, a.g.e, s.50.

irfanı paylaşacağı öğrenci bulmakta zorlanmış olmasıdır. Özellikle 1928 ve sonrasında ülkede din öğretimi faaliyetinin çok ciddi müeyyidelerinin olduğu dönemlerde yetiştirilecek öğrenci bulmak neredeyse imkânsız hale gelmiştir. Fakat Süleyman Efendi zoru seçmiş ve önce yaşlılardan başlayarak Fatih Gedikpaşa'da bir apartman bodrumunda, sonrasında ise Topçular, Kısıklı ve Şehzadebaşı'nda insanlara Kur'an öğretmeye başlamıştır.¹⁰

Bu zor dönemlerde Kur'an öğretmekten vazgeçmemiş olan Süleyman Efendi, bu faaliyetleri nedeniyle 1939 yılında gözaltına alınıp çeşitli baskılara maruz kalmıştır. Ve hatta hakkında davalar açılmış, fakat bu davalarda kendisine yöneltilen suçlardan beraat etmiştir. 1943 yılında ise vaizlik yetkisi Diyanet İşleri Reisliği tarafından elinden alınmış ve bu durum 1950'ye kadar sürmüştür.¹¹ Demokrat Partinin iktidara gelişiyle dini anlamda oluşan nispeten olumlu havanın etkisiyle 1951'de Konya lezzet Lokantası sahibi Mustafa Bey'in Çamlıca'daki evinin birinci katında ilk Kur'an kursu açılmıştır. İlk resmi Kur'an kursu ise 1952 yılında Üsküdar Kısıklıda bir binada, Üsküdar müftülüğüne bağlı olarak faaliyete geçmiştir.¹² Daha sonra ülkenin tümüne bu kurslar yayılmaya çalışılmıştır.

Bu kurslarda talebelerin tüm ihtiyaçlarıyla bizzat ilgilenmiş olan Süleyman Efendi, onlardan herhangi bir maddi katkı beklememiştir. Bugün de cemaat yurtlarında talebelerden minimum katkı beklenmektedir. Süleyman Efendi 1951 yılında Şehzadebaşı'ndan Üsküdar Kısıklı'ya taşınmış ve Avrupa yakasındaki talebelerin eğitimini damadı Kemal Kaçar'a bırakmıştır.¹³ Bir parantezle ifade edecek olursak, günümüzde bu kursların veya yurtların sayısı binleri bulmuştur. Türkiye'de cemaatin vitrin kurs veya yurt olarak nitelendirilebilecek en önde gelen yurdu ise İstanbul'daki "Ümraniye Gümüşsoy Vakfı Öğrenci Yurdu"dur.

1956 yılında Cezayirli Müslümanların Fransız sömürgesine karşı verdikleri mücadele sürecinde Süleyman Efendi, Demokrat Parti iktidarının dış politikasına dönük cami kürsülerinden ciddi eleştiriler yönelmiş ve bu nedenle iktidarla arası açılmıştır. Yine bu dönemde Bursa'da ilginç bir olay meydana gelmiştir. Bursa Ulu Camii'nde Cuma namazında bir grup hutbe esnasında olay çıkartıp müdahale edenlere saldırıda bulunmuşlar, yakalandıklarında ise kendilerinin Süleyman Efendi tarafından gönderildiğini söylemişlerdir. Bunun üzerine Süleyman Efendi 59 gün Kütahya hapishanelerinde tutulmuş, ancak sonrasında bu suçlamadan beraat etmiştir.¹⁴

Süleyman Efendi, ülke insanının geçmişi ile bağlarının kopartılıp yeni bir nesil yetiştirme hedefinin çok canlı olduğu özellikle 1930-1950 tarihleri arasında Sait Nursi ile birlikte çok önemli bir misyon yüklenmiştir. O, Sait Nursi gibi büyük hacimli eserler yazmayı denemektense Kur'an talebeleri yetiştirmeyi tercih etmiştir. Bunun gerekçesi olarak şöyle bir değerlendirmede bulunmuştur:

"Selefin mum ışığında yazdığı paha biçilmez hazine misali eserlerin toprağa gömülerek çürüdüğünü, bakkallara satıldığını, çöplüklere atıldığını ve bir kısmının da kütüphane raflarında tozlanmış ve çürümeye terk edilmiş olduğunu gördüm. Medreseleri kapanmış, yazısı değiştirilmiş, din ilimleri yok olmaya yüz tutmuş olan bir zamanda kitap yazmaktansa yazılan ilmi eserleri anlayarak anlatacak ve ilmi, satırdan sadra indirip yaşatacak talebe, yani canlı kitap yetiştirmeyi daha lüzumlu buldum."¹⁵

Yapılan işin mantığı öncelikle insanların büyük bir bölümü için aciliyet kesbeden durumlar için uğraş vermektir. Nitekim Süleyman efendi konuşmalarının birinde şöyle bir ifade kullanır: "Çoğunluk cahildir, hakikate aşına olan yok!. Pek çoğu cahil bunların! Cahil cehlini ilim sanır. İdrakleri müsait değil hakikati

10 Akgündüz, a.g.e, s.56.

11 Vehbi Vakkasoğlu, İz Birakanlar, İstanbul 2006, s.60.

12 Akgündüz, a.g.e, s.71.

13 Akgündüz, a.g.e, s.72.

14 Bkz. Osman Bülent Manav, Seyfettin Kurt, İsmail Özerdem, Genç Akademi: (Süleyman Hilmi Tunahan Özel Sayısı), Eylül-Ekim 1995.

15 <http://www.tunahan.org/eserleri-i6.html>. (Erişim: 25 Ağustos 2013).

anlamaya! İslam'ın zevahirle ilgili beş şartını bari toparlayabilsek, eh! Şimdilik idare eder."¹⁶

Fakat yine de ona ait birkaç eserden bahsedilebilir. Bunlardan ilki "Yepyeni Usul ve Tertiple Kur'an Harf ve Harekeleri" isimli kitabıdır. Süleyman Efendinin hayattayken bastırıldığı bu kitap dini açıdan acil ihtiyaçların karşılanması amacıyla matuftur. Okuma yazma bilen herkesin tek başına Kur'an okuyup öğrenmesini hedefleyen bu pratik eserin bugüne kadar çok sayıda kopyası basılmıştır. Buradaki temel hedef, Kur'an öğrenmeyi aylardan haftalara ve hatta günlere indirmektir.¹⁷Süleyman efendinin tasavvufa dair olan ve daha az bilinen diğer eserleri ise "Mektublar ve Bazı Mesail-i Mühimme" ve "Risâle-i Kibrîti-Ahmer ve Risâle-i İksîr-i Ulûm ve Ma'rifet" isimlerini taşır.¹⁸

Süleyman Efendi, uzakta yaşamak yerine toplum içinde İslam'ı yaşatmayı tercih etmiş ve "Dışımız halk ile, içimiz Hak ile" usûl ve esasını düstûr kabul etmiştir. Dünyada meydana gelen olaylardan bihaber yaşamamıştır. Her sabah bir "Yeni Sabah" gazetesi alırdı, dış politika yazarının yorumlarını ve önemli haberleri düzenli okuturlardı. Bu meselede İmâm Rabbânî Hazretleri'nin "Zamanının gidişatını bilmeyen ârif-i billah olamaz" sözünü şiar edinmiştir. Dinî neşriyate özel ilgi göstermiş vermiş, Necip Fazıl'a "Büyük Doğu" dergisini çıkarmasında mânevi teşvikleri yanında, maddî yardımları da olmuştur. Hatta mevcut bir tek evini sattığı ve dergilerin yayınlanmasına katkı sağladığı ifade edilmektedir.

Süleyman Efendi 16 Eylül 1959 yılında 71 yaşındayken vefat etmiştir. Hastalığı ağırlaşınca hükümetin izniyle Fatih Camii haziresine gömülmesi düşünülürken dönemin Demokrat partili içişleri bakanı Namık Gedik muhtemelen geçmişte yaşanan gerginliklerin etkisiyle buna engel olmuş ve cenaze Karacaahmet mezarlığında defnedilmiştir.¹⁹ Demokrat Parti iktidara geldiğinde dini anlamda ülke insanına biraz nefes alma fırsatı verdiği genel bir kabulken cemaatin liderine böyle bir muamelenin reva görülmesi gerçekten ilginçtir.

Aynı zamanda Süleyman Efendi'nin damadı olan Cemaatin büyüklerinden olan Kemal Kaçar, Süleyman Efendinin vefatından sonra cemaatin lideri olmuştur. Kaçar 1957 seçimlerinde Hoca'nın vefatından önce onun izniyle siyasete girmiş, fakat Demokrat Partiden değil Cumhuriyetçi Millet Partisinden aday olup Kütahya Milletvekili seçilmiştir.Cemaatin desteklediği partilerin ismi değişse de ülke siyaset yelpazesinin her zaman sağında yer alan partileri desteklediği açıktır. Nitekim Kemal Kaçar,1965 yılında Millet Partisinden, 1969 yılında ise Adalet Partisinden Milletvekili seçilmiştir. 1980 darbesinden sonra bir yıldan fazla cezaevinde kalan Kaçar, 80'lerde ANAP'ı işaret etmiş, 1995 seçimlerinde ise Refah Partisini desteklenmiştir. Kemal Kaçar 2000 yılında vefat etmiştir. Süleyman Efendinin torunlarından Arif Ahmet Denizolgun Kaçar'ın vefatından sonra cemaatin yeni lideri olmuştur. Denizolgun, 1995 Seçimlerinde Refah partisinden milletvekili seçilmiş, Refah Partisi kapatılınca yerine kurulan Fazilet partisine katılmamış, ilginç bir şekilde Mesut Yılmaz'ın başbakanlığını üstlendiği 55. Hükümet dönemin de yaklaşık 6 ay süreyle Ulaştırma Bakanlığı yapmıştır. Arif Ahmet Denizolgun günümüzde de cemaatin liderliği yapmayı sürdürmektedir.

Halk arasında Süleymanlılar olarak bilinen bu cemaatle ilgili olarak çeşitli ithamlar da yok değildir. Bu ithamlar, cemaatin faizle ilgili yorumlarından Süleyman Efendi ile ilgili olarak mehdilik iddialarına ve para ile ilişkilerine kadar geniş bir yelpazededir. Bu konuda en ilginç ve tartışılır kitap kuşkusuz Ömer Öngüt'e aittir.²⁰Fakat hakkaniyete uygun olduğunu söyleyemeyeceğimiz söz konusu ithamların tartışılması bu makalenin konusu değildir.

Günümüzde cemaatin hem yurt içinde hem de yurt dışında faaliyetleri sürmektedir. Dünya beş ayrı bölgeye ayrılmıştır. Daha yoğunluklu olarak Avrupa olmak üzere bunlar; Avrupa, Amerika, Ortadoğu,

16 Özdamar, a.g.e, s.111.

17 Ahmet Turan, "Süleymanlılık", OMÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi, S.9, 1997, s.35.

18 Akgündüz, a.g.e, s.97-98.

19 Ayrıntılar için Bkz. Necip Fazıl Kısakürek, Son Devrin Din Mazlumları, İstanbul 2008, s.274-284.

20 Ömer Öngüt, Süleymanlıların İçyüzü, İstanbul 1999.

Afrika ve Pasifik bölgeleridir. Türkiye ise faaliyetler açısından 28 ayrı bölgeye ayrılmıştır. Türkiye'nin neredeyse her il ve ilçesinde faaliyetler sürmektedir. Her bölgeye bir başkan atanmakta ve bölge faaliyetleri bu başkanın koordinasyonu ile sürdürülmektedir.

Süleyman Efendi Cemaatinin Giresun'daki Faaliyetleri

Süleyman Efendi ömrünün son zamanlarında kendisine artık biraz istirahat etseniz, yüzlerce binlerce talebe yetiştirdiniz" denildiğinde cevabı: "Sen ne diyorsun evladım! Bir araba yola giderken tekeri patlasa, tamir ettikten sonra kaybettiği mesafeyi kazanmak için daha hızlı gider! Biz şimdi kaybettiğimiz zamanı kazanmak için daha hızlı gideceğiz ve daha çok çalışacağız."²¹ Böyle bir felsefenin sahibi Süleyman Efendinin talebelerinden istediği şey ülkenin her yerinde Kur'an'dan haberdar olan nesiller yetiştirmek olmuştur. Bu talebin karşılandığı yerlerden birisi de Giresun'dur.

Süleyman Efendi cemaatinin Giresun'daki cemaatlerin en eskilerinden biri olduğunu söylemek mümkündür. Cemaatin Giresun'daki tarihi Süleyman Efendinin vefatının öncesine, 1958 tarihine kadar uzanır. Bu tarihte ilk Kur'an kursları Çaldağ, Ambaralan köyü, Yavuz Kemal Süllü mahallesi, Espiye Avluca köyünde açılmıştır. Ancak bunlardan sadece Çaldağ'daki kurs faaliyetlerini sürdürebilmiştir. 1974 yılında "Giresun Kurs ve Okul Talebelerine Yardım Derneği" kurulmuş, bu derneğe bağlı olarak bugünkü Semar Market(Albayın binası) Giresun merkezdeki ilk kurs olarak açılmıştır. Cemaatin Giresun'daki ilk faaliyetlerinin başlangıcından bu güne kadar içinde olan en önemli isimlerden biri Fahri Öden Hoca'dır. Özellikle derneklerin kurulmasında ve diğer faaliyetlerde etkin olarak hizmet etmiş ve hala bu hizmetlerini sürdürmektedir.

Bugün cemaat Giresun'daki faaliyetlerini dernekler vasıtasıyla hukuki bir zemine oturtmaktadır. Giresun'daki her yurt veya kursun kendine ait bir derneği vardır. Böyle bir yol tercih edilmesinin sebebi 1980 askeri darbesinden sonrasında edinilen tecrübedir. Zira bir dernek kapatılırsa diğer dernekler vasıtasıyla faaliyetler kesintisiz sürdürülebilir olmaktadır. Cemaatin Giresun'daki en önemli derneği "Nizamiye İlim ve Eğitime Hizmet Derneği"dir. Cemaatin vitrin yurdu ise bu derneğe bağlı "Nizamiye Öğrenci Yurdu"dur. Bu yurdun inşasına 1997 yılında başlanmış, 2002 yılında ise hizmete açılmıştır. Yurt hem orta öğretim hem de yüksek öğretim öğrencilerine hizmet vermektedir.

Faaliyetler 1980 öncesi Kur'an kursları adı altında sürdürülürken sonrasında bu faaliyetlere öğrenci yurtları adı altında devam edilmiştir. Bu isim değişikliği Diyanetle geçmişte yaşanan sıkıntılar nedeniyledir. Cemaate bağlı Kur'an kurslarının resmi statüsünden kaynaklanan sıkıntıları böyle bir karar alınmasına neden olmuştur. Günümüzde de faaliyetler öğrenci yurtları bünyesinde sürdürülmektedir.

Giresun, cemaatin Karadeniz'deki en yoğun faaliyet alanlarından biridir. Giresun Merkezde 2 kız, 5 erkek yurdu olmakla birlikte tüm ilçelerde cemaatin faaliyetleri sürmektedir. Hemen hemen tüm ilçelerde birer tane hem kız hem de erkek yurdu vardır. Yalnızca Doğanekent ve Güce'de ev yurdu şeklinde faaliyetler sürdürülürken, Piraziz'de ise sadece erkek yurdu vardır. Cemaatin yurtlarının konforu açısından da iyi bir standarda sahip olduğunu söylemek gerekir. Bununla birlikte Cemaat maddi açıdan desteğe ihtiyaç duyan talebeler açısından en az maliyetli yurtlara sahip görünmektedir. Fakat cemaat dini eğitim konusunda çok hassas görünmekte, aynı zamanda okula devam eden öğrencilerin okul dersleri baha-nesiyle dini derslerini aksatmalarına müsamaha göstermemektedir.

Yurtlarda okul grubu, Arapça grubu ve hafızlık grubu olarak ayrılan üç farklı talebe grubuna eğitim ve barınma imkânı verilmektedir. Okul grubu orta öğretime devam eden ve yurtlarda barınan öğrencilerden oluşur. Bunlar okul derslerine çalışmalarının yanında her gün belli saatlerde dini eğitim görürler. Arapça grubu ise açık liseye devam eden öğrencilerden oluşur. Bu öğrenciler açık liseye devam ederlerken ayrıca daha derinlikli bir dini tedrisattan geçerler. Bu öğrencilere açık lise derslerine takviye için dışarıdan getirilen hocalar tarafından ayrıca okul dersleri verilir. Talebe, açık liseden mezun olduktan ve dini eğitimini aldıktan sonra tercihinin ve kabiliyetine göre ya üniversiteye gider ya da İstanbul'da "Te-

21 Özdamar, a.g.e, s.90.

kamül" kurslarına devam ederek cemaatin hocalarından veya yönetici adaylarından biri olma fırsatını yakalar."Tekâmül" kursları 1 yıl süren ve yalnızca İstanbul'daki 22 ayrı yurtta verilmektedir. Hafızlık grubuna gelince, bu grup açık imam-hatip lisesine devam eden öğrencilerden oluşur. Bu öğrencilere hafızlık eğitimi verilmektedir. Fakat hafızlık eğitimi yurtlarda veriliyor olsa da hafızlık sınavları Diyanet İşleri Başkanlığınca yapılmakta, başarılı olanlara diplomaları yine Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından verilmektedir.

Üniversite yurdu orta öğretim yurtlarından ayrılmıştır. Üniversite yurtlarında günde 1 veya 1,5 saat dini tedrisat yapılmakta ve bu durum tavizsiz uygulanmaktadır. Yurtlarda Kur'an öğretimi ve ilmihal bilgisi dışında Medrese usûlü Arapça eğitimi verilmektedir. Sarf (Emsile-Bina-Maksut) ve Nahiv (Avamil, İzhar, Kafîye). Ayrıca "Metinler" isimli bir kitaptan Arapça ve Osmanlıca açıklamalı fıkıhtan akaide, mantıktan Arap edebiyatına kadar bazı temel konular işlenmektedir. Cemaat tüm bu derslerde Ehl-i Sünnet ve'l Cemaat çizgisini keskin bir şekilde takip etmektedir.

Kız yurtlarında verilen eğitimle erkek yurtlarındaki eğitim arasında temelde farklılık bulunmamaktadır. Cemaat, Türkiye'de kız çocuklarının eğitimine dönük dindar kesimde bulunan geçmişteki ihmalkârlığı birçok cemaatten daha önce fark edip bunun için önlemler aldığını, onlar için kız yurtları kurulduğunu söylemektedir. Bugün Giresun'da Kız yurtları bünyesinde 2 adet kreş vardır ve sayının artırılması plânlanmaktadır. Ayrıca özel okul açmak gibi bir planın da var olduğunu eklememiz gerekir.

Cemaatin İmam-Hatip liseleriyle uzun zamanlar mesafeli olduğu birçok kimsenin malumudur. En azından yakın bir zamana kadar yurtlarda kalan öğrencilerden İmam Hatip Lisesi öğrencisi olanına rastlamak pek mümkün değildi. Bunun sebebi ile ilgili olarak Süleyman efendinin geçmişte Milli Eğitim Bankalığını yöneten zihniyetin elinde bulunan bu okullardan gerçek din adamlarının yetişmesinin mümkün olamayacağı şeklindeki değerlendirmesidir. Bu değerlendirme böyle bir tutumun uzun süre devam etmesinin temel gerekçesi olmuştur.²²Fakat günümüzde bu tutumun değiştiğine tanık olmaktadır. Örneğin cemaatin Giresun'daki orta öğretim yurdunda 2013 yılı itibarıyla 12 sağlık meslek lisesi, 7 Endüstri meslek lisesi öğrencisi kalırken, imam-hatip lisesi öğrencilerinin sayısı 50'dir.

Cemaat, diğer şehirlerde olduğu gibi Giresun'da sürdürülen faaliyetleri de tek elden ve komisyonlar marifetiyle denetlemektedir. Örneğin dini ders komisyonu tüm ülkedeki ders faaliyetlerini takip etmektedir. Yine buna benzer yayınlar²³ komisyonu veya okul öncesi eğitim komisyonu gibi komisyonlar faaliyet alanlarındaki koordinasyonu sağlamaktadır. Cemaatin Giresun'daki eğitim ve hizmetin niteliği ve usulü ile ülkenin herhangi bir başka şehirden farklı değildir.

Cemaat, ayrıca çok ön plana çıkarmasa da tasavvufi bir niteliğe de sahiptir. Kemal Kaçar, Süleyman efendinin mürşit olduğuna, Silsile-i Saadât (büyükler zincir)²⁴ kolunun 32'nci ferdi Salâhuddin İbn Mevlana Sürâcüddin'in cismani nispet, İmam-ı Rabbani hazretlerinin de ruhani nispetle varisleri bulunduğuna kuşkuları olmadığını söylemiştir.²⁵Bu nedenle cemaatin Nakşilikle kurduğu bağ ile irfan geleneğinin takipçisi olduğunu söylemek mümkündür. Bu çerçevede Giresun dâhil Türkiye'nin her yerinde haftanın belli bir akşamı -Giresun'da çarşamba akşamıdır- cemaatin gönül-daşları toplanıp birlikte 1000 adet ihlas suresi okuyarak bir hatim gerçekleştirirler. Tasavvufi hayatın vazgeçilmezi olan zikir başka bazı tarikatlarda olduğunun aksine sessizlik içinde yapılır. Tasavvuf dünyası dışında bir hayli tartışmalı bir eylem olan 'Rabita'yı ise mürşide duyulan muhabbet ve sevgi olarak tanımlarlar.

Cemaatin bugün için görüntüde ayırıcı iki vasfından bahsetmek ilginç olabilir. Bunlardan birincisi, cemaat üyelerinin dua ederken ellerini iki yana açmak yerine birleştirmeyi tercih etmeleridir. Bunun peygamber efendimizin bir sünneti olduğunu düşünürler. Türkiye'de çok tanık olmasak da dünyada farklı

22 Özdamar, a.g. e, s.42.

23 Bu arada Fazilet Neşriyat isimli yayınevının Cemaate ait olduğunu ifade etmek gerekir.

24 Bkz. <http://www.tunahan.org/silsile-i-saadat-i10.html> (Erişim 25 Ağustos 2013).

25 Akgündüz, Silistre'li Süleyman Hilmi Tunahan, s.93.

mezheplere mensup Müslümanlar içinde bu şekilde dua edenleri bulmak zor değildir. Diğer bir özellik ise namaz kılarken lacivert takke takmalarıdır. Lacivert takkenin kendilerini başkalarından ayırmak için özel bir seçim olmadığını, fakat cemaatin içinde böyle bir gelenek olduğunu ve bu geleneğin son yıllarda daha da belirginleştiğini ifade etmektedirler. Giresun'da Süleyman Efendi cemaatinin diğer cemaatlerle ilişkisinin sıcak olduğu söylenebilir. Onların da Allah rızası için hizmet ettiği konusunda kuşkuları bulunmamaktadır. Cemaat Giresun'da Cemaatler arası iletişimin daha sağlıklı devam etmesi amacıyla kurulan "Kardeşlik Platformu" isimli oluşuma destek vermekte ve kendisine düşen katkıyı yapmaya hazır olduklarını dile getirmektedirler. Fakat bu platform farklı hassasiyetler gerekçesiyle zaman zaman tıkanma potansiyeli taşımasına rağmen Giresun'daki dini hayata katkısı açısından son derece önemli görülmesi ve devamı için çaba harcanmalıdır.

Sonuç

Osmanlı'nın yıkılıp Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ile birlikte gerçekleşen bazı devrimler özellikle Türkiye'deki dini hayatı ve eğitimi doğrudan etkilemiştir. Medreselerin, tekke ve zaviyelerin kapatılması, ayrıca Şeriye ve Evkaf Vekâletinin yerine 1924 yılında kurulan Diyanet İşleri Reisliğinin dini eğitim ve dini hayatı yönlendirmesi konusundaki yetersizliği cemaatlerin ortaya çıkıp organize oluşunda temel etkenlerdir. Cemaatleri akışı kesilmek istenmiş bir derenin yeni yatakları olarak tavsif etmek yanlış olmaz. Bu cemaatlerin her biri kendi din anlayışları ve dini öncelikleri doğrultusunda faaliyetlere başlamışlar ve günümüze kadar bu faaliyetlerini sürdürmüşlerdir.

Süleyman Efendi Cemaati kuşkusuz Türkiye'deki cemaatler arasında en köklülerindendir. Cemaatin yapısı ve faaliyet alanları çok fazla değişiklik göstermeden günümüze kadar istikrarlı bir şekilde gelebilmiştir. Başka cemaatlerde gerçekleşen ayrışmalar bu cemaat için söz konusu olmamıştır. Süleyman Efendi'den miras aldıkları temel felsefe bu ayrışmanın önüne geçmeyi başarmıştır. Ülkenin şartları, insanın yapısı ve sosyal hayat değişim geçiriyor olsa da Cemaat dinî anlamda bir 'vasat'ı gerçekleştirme hedefinden hiçbir zaman vazgeçmediğini söyleyebiliriz.

Süleyman Efendi'nin zihninde şekillenen ve talebelerince de bugüne kadar uygulana gelen strateji mümkün olduğunca çok insana ulaşip onların ortalama bir din ve Kur'an eğitimi almasını sağlamaktır. Dolayısıyla cemaat nispeten az sayıda dinini çok iyi bilen din âlimi yetiştirmektense çok sayıda talebeye ortalama bir Kur'an ve din eğitimi vermenin kendileri açısından daha öncelikli olduğunu kabul etmektedir. Bu kabul ilhamını kuşkusuz Süleyman Efendi'den almaktadır.

Giresun'daki faaliyetlerin temel felsefesi de doğal olarak bu genel felsefenin paralelindedir. Hedef mümkün olduğunca fazla sayıda insana ulaşmak ve onlara temel din eğitimi vermektir. İşte bu hedef doğrultusunda Giresun'da 1958 yılından bu güne bazı zamanlarda çeşitli sıkıntılar yaşanmış olsa da faaliyetler sürdürülmektedir. Sonuç olarak geçmişten günümüze Giresun'un dini hayatında Süleyman Efendi cemaatinin hissedilir bir etkisinin olduğu açıktır.

KAYNAKÇA

- Akgündüz Ahmet, Silistre'li Süleyman Hilmi Tunahan, OSAV Yayınları, İstanbul 1997.
- Kısakürek, Necip Fazıl, Son Devrin Din Mazlumları, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul 2008.
- Manav, Osman Bülent- Seyfettin Kurt-İsmail Özerdem, "Süleyman Hilmi Tunahan" Genç Akademi (Özel Sayısı), Eylül-Ekim 1995.
- Öngüt, Ömer, Süleymanlıların İçyüzü, Hakikat Yayıncılık, İstanbul 1999.
- Özdamar, Mustafa, Üstaz Süleyman Hilmi Tunahan, Kırk Kandil Yayınları, İstanbul 2012.
- Turan, Ahmet, "Süleymanlılık", OMÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi, S.9, 1997. s. 35-39.
- Vakkasoğlu, Vehbi, İz Bırakanlar, Nesil Yayınları, İstanbul 2006.
- <http://www.konsensus.com.tr/ArsivIMG/Editor/Resimler/06.22.2011-2.jpg>
(Erişim: 24 Ağustos 2013)
- <http://www.tunahan.org/silsile-i-saadat-i10.html>, (Erişim: 25 Ağustos 2013)
- Cemaatin Giresun'daki tarihine ve faaliyetlerine dair verilen bilgiler, cemaatin içinde görevli bazı kişilerle yapılan görüşmeler ve kişisel bazı gözlemlerden elde edilmiştir.